

Psychosociální stresory v mladých rodinách z Brna a Znojma

Část II.

Boková P.¹, Fiło P.²

ÚSLVZ LF MU, oddělení preventivní a sociální pediatrie, Brno,

ředitel MUDr. L. Kukla, CSc.¹

Psychologický ústav FF MU, Brno,

vedoucí katedry prof. PhDr. M. Svoboda, CSc.²

Souhrn

V rámci longitudinálního projektu ELSPAC (Evropská dlouhodobá studie těhotenství a dětství) bylo opakovaně realizováno zevrubné šetření výskytu a intenzity zapůsobení významných životních událostí (psychosociálních stresorů) u rodin z Brna a Znojma. Výzkumu, probíhajícího v pěti letech dětí, se účastnilo 2997 žen a 2523 mužů z Brna, 606 žen a 527 mužů ze Znojma. Rodičům byl předložen dotazník mapující významné životní události (čítající 43 položek), které se dají seskupit podle tematické podobnosti do sedmi kategorií (nemoci, práce, partnerství, finanční a bytová situace, sociální vztahy, těhotenství a úmrtí). Obdobně jako v první fázi výzkumu (v období gravidity matek ze zkoumaných rodin) se i nyní potvrdily předpoklady o rozdílu mezi pohlavími v intenzitě zapůsobení životních událostí a současně byly objeveny významné rozdíly v celkovém výskytu a intenzitě zapůsobení životních událostí, souvisejících se životním stylem daným místem trvalého bydliště (Brno, Znojmo). Mezi soubory mužů a žen byly zaznamenány jemné rozdíly v pořadí intenzity zapůsobení ŽUD v kategoriích ŽUD – partnerství, sociální vztahy a nemoci. Z hlediska výskytů jednotlivých ŽUD se muži z Brna od žen lišili ve 32 ŽUD ze 43, v případě znojemských souborů jen ve 13 ŽUD. Z naznačených výsledků vyplývá, že ženy reagují na stres s větší emocionální senzitivitou než muži, přičemž spektrum a celkový počet zažívaných stresogenických událostí jsou pro obě pohlaví též odlišná.

Klíčová slova: psychosociální stres, životní události, ELSPAC.

Summary

Boková P., Fiło P.: Psychosocial Stressors in Young Families from Brno and Znojmo Part II

As part of the longitudinal project ELSPAC (European Longitudinal Study of Pregnancy and Childhood) there has been a circumstantial repeated research on the frequency and intensity of the influence of demanding life events (psychosocial stressors) on families from the cities of Brno and Znojmo. The data set for the research is made of families with 5-year-old children, which includes 2997 women and 2523 men from Brno, and 606 women and 527 men from Znojmo. The parents were given questionnaires on demanding life events (consisting of 43 items) classified in seven categories on the basis of thematic similarities (illnesses, job, partnership, finances, housing, social relations, maternity and death).

As well as in the first phase of the research (in the period of pregnancy of the questioned women), the presumptions claiming a difference between the sexes in the intensity of the influence of demanding life events have been proved now. Moreover, significant differences in the overall frequency and intensity of the influence of demanding life events that are connected with local lifestyles of inhabitants of Brno and Znojmo have been discovered. Slight differences in the ranking of intensity of the influence of demanding life events in the categories of partnership, social relations and illnesses have been noticed between the statistical sets of men and women. Regarding the frequency of individual demanding life events, the set of men from Brno shows different results from the set of women from Brno in 32 demanding life events out of 43, while in Znojmo only in 13 ones.

The given results show that women response to stress with a stronger emotional sensitivity than men, and the spectrum together with overall frequency of stress events are different for the two sexes, too.

Key words: psychosocial stress, demanding life events, ELSPAC.

Čes. a slov. Psychiat., 101, 2005, No. 2, pp. 75–81.

VÝSLEDKY

Výskyt a intenzita zapůsobení ŽUD v kategoriích ŽUD u souborů mužů a žen z Brna a Znojma

Pořadí podle výskytu jednotlivých ŽUD v rámci kategorií ŽUD (nemoci, práce, partnerství, finanční a bytová situace, sociální vztahy, úmrtí a těhotenství) se u souborů z Brna a Znojma ukázalo (kromě kategorií práce a sociální vztahy) jako totožné. V případě pořadí jednotlivých ŽUD stanoveného podle intenzity zapůsobení ŽUD se soubory z Brna a Znojma vždy lišily. Jelikož tabulky 11–18 poskytují přehlednější a podrobnější evidenci o získaných výsledcích v rámci jednotlivých kategorií ŽUD, odkazujeme čtenáře na ně.

DISKUSE

Závažné životní události představují celkově nejrozšířenější stresory. Psychosociálních stresorů přibývá kvantitativně i kvalitativně, jsou odrazem zrychlujícího se životního tempa naší civilizace, zvětšujícího se objemu zpracovávaných informací [7]. Vysoká míra stresu způsobená vlivem životních událostí (jejich počtem a intenzitou) může vyústit v krizové situace, při nichž dochází k výraznému porušení psychofyzické rovnováhy a následným dlouhodobějším změnám v navyklých způsobech chování jedince [13]. (Příkladně Meyer [22] upozorňuje na fakt, že i běžné životní události mají vztah k výskytu tělesných poruch.)

Ke zkoumání stresogenního procesu se přistupuje ze dvou hledisek: 1. z hlediska vnější nadměrné zátěže (monitorování stresorů, síla jejich zapůsobení). 2. se zřetelem k osobnosti jedince (vnímání stresoru jedincem, míra tolerance ke stresu; zde např. výzkum copingových strategií se zřetelem k vybraným rysům osobnosti). V klinické praxi je nutné brát v potaz oba přístupy. Tématu vývoje osobnosti v čase s ohledem na registraci běžných i méně běžných stresorů a míry jejich zapůsobení na jedince není v odborné literatuře věnováno mnoho pozornosti. Metodologické obtíže přinášejí již výběr a velikost výzkumného souboru, především pak ale velkou „úmrtí“ zkoumaného vzorku při dlouhodobém sledování. Kromě těchto výhrad se někteří autoři [6, 37, 21, 28] stavějí k dotazníkům životních událostí s nedůvěrou; spolehlivost výpovědi dotazníků je podle nich limitovaná paměťovými schopnostmi respondentů, úmyslným zapomináním, zkráceným retrospektivním hodnocením a dále absencí událostí, jež sice nastaly, ale kterých se respondenti obávali. Dále pak nerespektováním osobnostní struktury jedince a způsobu, jakým se daný jedinec se vzniklou situací vyrovnal, včetně opomíjení socio-kulturního hlediska vzhledem k aplikaci dotazníků na příslušníky jiných kultur. Autoři Sarason a kol. [26],

Klein a Rubovits [16] zmiňují fakt, že spolehlivost dotazníků životních událostí varuje v závislosti na úrovni vzdělání respondentů. Limitujícím faktorem těchto dotazníků je také to, že dotazníky životních událostí nesplňují základní předpoklad pro použití parametrických statistických testů, jímž je rozložení dat podle Gaussova zákona [32]. Srovnávací analýzy škál životních událostí nicméně na druhé straně potvrdily fakt, že vážené skóre a frekvenční skóre spolu vzájemně korelují [30]. Většina dosavadních výzkumů se tak drží používání frekvenčního skóre (položky zde nejsou zatíženy subjektivním hodnocením posuzovatele).

Longitudinální projekt ELSPAC sleduje vybranou populaci dětí a jejich rodičů již po třináct let, údaje následně diskutované se týkají srovnání spektra životních událostí stejného výzkumného souboru v časovém rozmezí pěti let.

Oproti údajům o výskytech kategorií ŽUD z první fáze testování brněnských souborů (v letech 1991–1992, se naše zkoumání liší v následujícím: kromě stabilně se vyskytujících kategorií ŽUD jako jsou práce, partnerství, finanční a bytová situace, se objevují změny v pořadí u kategorií těhotenství a nemoci. Výskyt kategorie těhotenství až na posledním místě je zřejmě dán tím, že v této vývojové etapě již není tak častou událostí jako na začátku výzkumu. Naopak nemoci (původně na 5. místě, nyní na prvním místě), zahrnující onemocnění dítěte, partnerovo onemocnění, úraz atd. jsou vzhledem k věkovým charakteristikám respondentů a jejich dětí zjevně častou událostí.

Ve frekvenci na 1000 odpovědí se údaje z obou výzkumů opět rozcházejí. Na rozdíl od prvního vyšetření se v období pěti let věku dítěte v životech respondentů začínají častěji objevovat události spojené s nemocemi, prací, partnerstvím a úmrtím, což logicky odpovídá vývojovým úkolům dané věkové etapy rodiny s malým(i) dítětem (dětmi) předškolního a školního věku.

Z hlediska mapování intenzity zapůsobení ŽUD vyplývá, že respondenti tíživěji prožívají (oproti prvnímu období očekávání přírůstku do rodiny) problémy spojené s finanční a bytovou situací, méně pak práci a nemoci. Máme zato, že i tento posun odráží očekávané změny ve výskytu i intenzitě zapůsobení ŽUD, které jsou s různými vývojovými etapami obvykle spojeny, stejně jako změnu finančních poměrů ve státě po „sametové revoluci“. První šetření: 1991–1992 a šetření po pěti letech: 1996–1997 zaznamenala radikální změnu postoje k hodnotě peněz a k jejich získání. Nejčastěji a v průměru nejvíce působící uváděnou položkou v kategorii finanční a bytová situace byly právě velké finanční potíže (na druhém místě zmenšení příjmu), kdežto při prvním šetření se objevilo na prvním místě zmenšení příjmu, dále přestěhování a až na třetím místě velké finanční potíže. V kategorii práce se oproti prvnímu období nejvíce vyskytovaly položky nástup do nového

zaměstnání (především u žen) a vlastní problémy v práci (především u mužů) (při prvním šetření na prvním místě). Na největším obsazení kategorie nemoci oproti prvnímu období šetření (kde jsme zaznamenali opačné pořadí) se projeví nemoci dětí a nemoci partnerského protějšku. U ostatních kategorií ŽUD, až na jemné rozdíly v pořadí u položek na místech s menším zastoupením odpovědí, byla pořadí ŽUD totožná s pořadím z období prvního šetření.

Z pohledu celkového rozložení stupňů intenzity zapůsobení ŽUD se v šetření z počátku těhotenství setkáváme s těmito údaji: 26,2 % ŽUD zapůsobilo silně, 37,1 % dost silně, 21,6 % málo, a 15,1 % vůbec. O pět let později je patrný pokles v intenzitě zapůsobení ŽUD ve skupině silně (19,41 %) a dost silně (36,02 %) a naopak nárůst ve skupinách málo (28,49 %) a vůbec (16,09 %). Tyto poznatky patrně svědčí o pozvolném poklesu emocionální odezvy na ŽUD a efektivnější adaptaci na stres v závislosti na přibývajícím věku ZO.

Při prvním výzkumu byl rozdíl mezi muži a ženami v intenzitě zapůsobení ŽUD následující – ženy: 27,7 % silně, 39,1 % dost silně, 21,8 % málo a 11,4 % vůbec; muži: 24,8 % silně, 35,0 % dost silně, 21,4 % málo, 18,8 % vůbec. Tvzení o silnějším působení ŽUD na ženy (úhrnný model prožívání ŽUD, viz [3, 4] podporují i naše údaje – ženy: 22,86 % silně, 42,85 % dost silně, 23,64 % málo a 10,65 % vůbec, muži: 13,15 % silně, 33,55 % dost silně, 31,89 % málo, 21,41 % vůbec). Výsledky z obou výzkumů tedy s největší pravděpodobností vypovídají o intenzivnějším prožívání ŽUD u žen, což koreluje s výzkumy rodových rozdílů v copingových strategiích. I z nich vyplývá, že ženy, mimo jiné, větší měrou tendují k emocionální odpovědi (branou za jednu z copingových strategií) na ŽUD než muži [např. 1, 12]. Tento fakt je v souladu se zjištěním Šolcové [35], která upozorňuje na fakt, že ženy oproti mužům uvádějí relativně více zažívaného distresu (což je v rozporu s jejich fyziologickou reakcí) a více využívají podpory sociálního okolí ke zvládnutí stresu. U Schrageové [31] se naopak faktor pohlaví, jakožto mediátor větší vulnerability ke stresu, projevil jen mírně. Výzkum Lovaše a Hadašové [20] odhalil, že ženy se projevují jako celkově senzitivnější v prožívání náročnosti životních událostí jak svých osobních, tak nejbližších osob, což autoři dávají do souvislosti s typicky ženským rolovým chováním, orientovaným na empatii, soucit a ochránářské tendence jakéhokoli druhu. Kusá a Maxianová [19] toto tvrzení jemně upravují. Tvrdí, že ženy jsou více emocionálnější než muži, ale jejich odlišnost v expresivitě a vnímavosti se odvíjí od rolových očekávání, kontextových požadavků, tradovaných hodnot a přesvědčení. Ty jsou restriktivnější pro emocionalitu mužů, alespoň v kulturech, z nichž pochází většina výzkumných zjištění.

Mimo rámec v našem výzkumu vybočují kategorie úmrtí a těhotenství, ve kterých i muži dosahovali

vysokých skóre intenzity zapůsobení ŽUD. Dané zjištění bývá zdůvodňováno specifickým charakterem těchto kategorií ŽUD, jež v sobě nesou existenciální prvky a pravděpodobně globálně znásobují intenzitu prožívání ŽUD. Tyto závěry potvrzuje i studie Lovaše a Hadašové [20].

U souborů z Brna i Znojma jsme se setkali s odlišným pořadím kategorií ŽUD (podle intenzity zapůsobení kategorií ŽUD), kdy ženy preferovaly oproti mužům kategorie partnerství a sociálních vztahů, které se u mužů objevují až na posledních místech. Spektrum výskytu závažných životních událostí u žen se pak zčásti dá vysvětlit rolovým chováním, kdy ženy častěji než muži uvádějí životní události vázané na sociální vztahy a nemoci [29]. O podobných výsledcích referují i Bouchalová a Kukla [3, 4] a taktéž někteří další autoři [11, 39].

Srovnání brněnských a znojemských souborů mužů a žen přineslo statisticky významný rozdíl; v Brně jsou zaznamenány celkově vyšší hodnoty výskytu i intenzity zapůsobení ŽUD. Tento fakt je zřejmě podmíněn vyšší stresogenitou životních podmínek v Brně. To nás vede k úvaze o propojenosti množství ŽUD s potenciální šíří eventuálních ŽUD, tj. s možným spektrem biologických, sociálních a psychických podnětů (stresorů). Tato šíře pravděpodobně narůstá ve městech s větším počtem a hustotou obyvatelstva, jež sebou nesou větší kognitivní i emocionální zátěž jedince vzhledem ke kvantu informací nutných ke zpracování. Otázce míry vlivu negativně prožívaných životních událostí na výskyt chronických onemocnění ve sledované populaci se budeme zabývat v dalším šetření.

ZÁVĚR

Z předpokládaných rozdílů mezi pohlavími uvádíme především rozdíl mezi muži a ženami v intenzitě zapůsobení ŽUD, kdy ženy oproti mužům vybírají vyšší stupně škály zapůsobení ŽUD. Tyto výsledky odpovídají tzv. úhrnnému modelu prožívání ŽUD (vytvořený v první fázi výzkumů ELSPAC, tj. v období těhotenství zkoumaných žen [3, 4]). Podobný trend dokumentují některé další studie. Výjimkami zmíněného celkového trendu jsou v našem případě kategorie úmrtí (u brněnského souboru) a těhotenství u obou souborů mužů; v těchto kategoriích používají vyšších stupňů škály zapůsobení ŽUD i muži. Mezi soubory mužů a žen byly zaznamenány jemné rozdíly v pořadí intenzity zapůsobení v kategoriích: partnerství, sociální vztahy a nemoci. U souborů žen a mužů z Brna jsou zaznamenány celkově vyšší hodnoty, týkající se skóre výskytu ŽUD a skóre intenzity zapůsobení ŽUD, než v případě znojemského souboru žen a mužů.

Poděkování

Tato práce byla vytvořena s podporou projektu Centra MŠMT, LN 00A023.

Tab. 11. Soubory mužů a žen v Brně.
Kategorie ŽUD – finální a bytová situace (obsahuje pět ŽUD položek).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD (dle WLE mužů)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Velké finanční potíže	32,06	207			2,43	3	2,91	2	2,67	2
Zmenšení příjmu	27,77	180	1,4x více ženy	P<0,001	2,56	2	2,77	3	2,665	3
Přestěhování	20,17	130	1,2x více ženy	P<0,05	2,25	5	2,67	4	2,46	5
Vykrazení auta, domu, bytu	18,09	117	1,3x více muži	P<0,01	2,42	4	2,6	5	2,51	4
Ztráta střechy nad hlavou	1,91	12	3,5x více ženy	P<0,001	3,23	1	3,22	1	3,225	1

Tab. 12. Soubory mužů a žen ve Znojmě.
Kategorie ŽUD – finální a bytová situace (obsahuje pět ŽUD položek).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD (dle WLE mužů)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Velké finanční potíže	36,2	179	1,3x více muži		2,39	3	2,87	2	2,63	3
Zmenšení příjmu	34,37	172	1,3x více ženy		2,56	2	2,6	4	2,58	4
Přestěhování	21,39	106			2,2	5	2,39	5	2,295	5
Vykrazení auta, domu, bytu	6,22	31	1,5x více muži		2,37	4	3,33	1	2,85	1
Ztráta střechy nad hlavou	1,83	9	1,2x více muži		2,6	1	2,8	3	2,7	2

Tab. 13. Soubory mužů a žen v Brně. Kategorie ŽUD – sociální situace (obsahuje deset ŽUD položek).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Hádky s rodinou či přáteli	43,29	214			2,01	9	2,6	9	2,305	8
Smrt oblíbeného zvířete	13,65	67	1,4x více ženy	P<0,001	2,46	5	2,88	8	2,67	6
Fyzická hrubost na vlastní děti	11,64	57	1,3x více muži	P<0,05	2,38	6	3,03	6	2,705	5
Citová krutost na vlastní děti	6,14	30			2,47	4	3,17	2	2,82	3
Citová krutost partnera/partnerky na děti	9,11	45	1,9x více ženy	P<0,001	2,64	2	3,23	1	2,935	2
Fyzická hrubost partnera/partnerky na děti	7,03	35			2,18	8	3,06	5	2,62	7
Konflikt se zákonem	3,35	17	3,7x více muži	P<0,001	2,22	7	2,27	10	2,245	9
Konflikt partnera/partnerky se zákonem	3,12	15	6,3x více ženy	P<0,001	1,5	10	2,95	7	2,225	10
Usvědčení z porušení zákona	1,82	9	1,7x více muži		2,48	3	3,15	3	2,815	4
Pokus o sebevraždu	0,86	4	2,4x více ženy		3	1	3,12	4	3,06	1

Tab. 14. Soubory mužů a žen ve Znojmě. Kategorie ŽUD – sociální situace (obsahuje deset ŽUD položek).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Hádky s rodinou či přáteli	45,82	184	1,2x více muži		1,97	9	2,48	8	2,23	10
Smrt oblíbeného zvířete	17,61	71	1,2x více ženy		2,67	4	2,8	7	2,74	4
Fyzická hrubost na vlastní děti	9,93	40			2,24	7	2,91	6	2,58	7
Citová krutost na vlastní děti	8,13	33			2,31	6	3,15	2	2,73	5
Citová krutost partnera/partnerky na děti	6,99	28	1,2x více ženy		2,31	6	3,11	4	2,71	6
Fyzická hrubost partnera/partnerky na děti	4,29	17	1,9x více muži		2	8	3,14	3	2,57	8
Usvědčení z porušení zákona	2,48	10	2x více muži		3,14	3	3,25	1	3,2	1
Konflikt partnera/partnerky se zákonem	2,26	9	3,5x více ženy		3,5	1	2,38	9	2,94	3
Konflikt se zákonem	1,81	7	3,4x více muži		3,17	2	3	5	3,09	2
Pokus o sebevraždu	0,68	3			2,33	5			2,33	9

Tab. 15. Soubory mužů a žen v Brně. Kategorie ŽUD – úmrtí (obsahuje tři ŽUD položky).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů (dle WLE)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Úmrtí přítelkyně či příbuzného	96,34	277		P<0,05	2,94	2	3,19	2	3,065	2
Úmrtí některého z vlastních dětí	2,18	6			3,25	1	3,28	1	3,265	1
Úmrtí partnera/partnerky	1,48	4	1,9x více ženy		2,29	3	3,19	2	2,74	3

Tab. 16. Soubory mužů a žen ve Znojmě. Kategorie ŽUD – úmrtí (obsahuje tři ŽUD položky).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů (dle WLE)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Úmrtí přítelkyně či příbuzného	95,68	262			2,96	2	3,17	2	3,07	3
Úmrtí některého z vlastních dětí	2,33	6			4	1	2,75	3	3,38	2
Úmrtí partnera/partnerky	1,99	5	1,8x více ženy		4	1	3,25	1	3,63	1

Tab. 17. Soubory mužů a žen v Brně. Kategorie ŽUD – těhotenství (obsahuje tři ŽUD položky).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů (dle WLE)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Otěhotnění	72,16	163	1,2x více ženy	P<0,01	3,31	1	3,47	1	3,39	1
Umělé přerušování těhotenství	19,41	44	1,3x více ženy		2,97	3	3,31	2	3,14	3
Samovolný potrat	8,4	19	1,6x více ženy	P<0,05	3,22	2	3,24	3	3,23	2

Tab. 18. Soubory mužů a žen ve Znojmě. Kategorie ŽUD – těhotenství (obsahuje tři ŽUD položky).

ŽUD (seřazeny dle procentuálního výskytu v kategorii ŽUD)	% výskyt ŽUD v kateg. ŽUD	Frekvence výskytu ŽUD/1000 osob	Podíl frekvencí výskytu ŽUD mužů a žen	Stat. význam. rozdíl ve frekvenci výskytu ŽUD mezi muži a ženami	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů (dle WLE)	Pořadí ŽUD u mužů (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u žen (dle WLE žen)	Pořadí ŽUD u žen (dle intenzity zapůsobení)	Intenzita zapůsobení ŽUD u mužů a žen (dle společného WLE)	Pořadí ŽUD u mužů a žen (dle intenzity zapůsobení)
Otěhotnění	70,14	184			3,38	1	3,38	1	3,38	1
Umělé přerušování těhotenství	17,36	45			2,63	3	3,15	2	2,89	3
Samovolný potrat	12,5	33	1,3x více muži		3,37	2	3,12	3	3,25	2

LITERATURA

1. **Billings, A. G., Moos, R. H.:** The role of coping responses and social resources in attenuating the stress of life events. *Journal of Behavioral Medicine*, 4, 1981, pp. 139–157.
2. **Bouchalová, M., Kukla, L.:** Chronická nemocnost v reprodukčně aktivní populaci Brna. Podpora zdraví (Bulletin NCPZ), 2, 1993a, s. 27–41.
3. **Bouchalová, M., Kukla, L.:** Psychosociální stresory v mladých brněnských rodinách, část II. Podpora zdraví (Bulletin NCPZ), 2, 1993b, s. 27–42.
4. **Bouchalová, M., Kukla, L.:** Psychosociální stresory v mladých brněnských rodinách, část I. Podpora zdraví (Bulletin NCPZ), 2, 3, 1993c, s. 22–35.
5. **Brim, O. G., Jr., Ryff, C. D.:** On the properties of life events. In: Baltes, P. B., Orville, G. B. (Eds.). *Life-span development and behavior*. New York, Academic Press, 3, 1980, pp. 367–388.
6. **Břicháček, V., Břicháčková, V.:** Metodologické problémy zkoumání životních událostí. In: *Životní události a duševní poruchy*. Zprávy č. 55. Praha, Výzkumný ústav psychiatrický, 1978.
7. **Cejpek, J.:** Informace, komunikace a myšlení: úvod do informační vědy. Praha, Karolinum, 1998.
8. **Dohrenwend, B. P.:** The social psychological nature of stress. A framework for causal inquiry. *Journal of Abnormal Social Psychology*, 62, 1961, pp. 294–302.
9. **Dohrenwend, B. S., Dohrenwend, B. P. (Eds.):** *Stressful life events: Their nature and effects*. New York, Wiley, 1974.
10. **Dragonas, T., Thorpe, K. J. et al.:** Becoming a parent – cross cultural differences in parental attitudes, mood and personality during pregnancy. Athens and Bristol, (int. materiál), 1983.
11. **Hadušovská, S.:** Intersexual differences in behavior strategies in demanding situations. *Studia Psychologica*, 39, 2, 1997.
12. **Higgins, J. E., Endler, N. S.:** Coping, life stress, and psychological and somatic distress. *European Journal of Personality*, 9, 1995, pp. 253–270.
13. **Hobbs, M.:** Post-traumatic disorders. In: Rose, N. D. B. *Essential psychiatry*. Oxford Blackwell Scientific Publications, 1994.
14. **Holmes, T. H., Rahe, R. H.:** The social readjustment rating scale. *J. Psychosom. Res.*, 11, 1967, pp. 213–218.
15. **Johnson, J. H.:** *Life events and stressors in childhood and adolescence*. Beverly Hills, CA: Sage, 1986.
16. **Klein, D. N., Rubovits, D. R.:** The reliability of subjects reports on stressful life events inventories. *Longitudinal study*. *Journal of Behavioral Medicine*, 10, 1987, pp. 501–511.
17. **Kotulán, J.:** *Zdraví a životní prostředí*. Praha, Avicenum, 1991.
18. **Kukla, L., Bouchalová, M., Stejskal, J.:** *Manuál národní studie projektu ELSPAC*. Brno, VÚP, 1990.
19. **Kusá, D., Maxianová, D.:** Rodovost emocionalita – jej význam a podoby v sociálnej kompetenci mužov a žien. *Československá psychologie*, roč. XLV, 2001, 1, 451–459.
20. **Lovaš, L., Hadušovská, S.:** Vplyv pohlavia a subjektu problému na hodnotenie náročnosti životných udalostí. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 30, 1995, s. 243–252.
21. **Maršálová, L., Hrabovská, A.:** Výzkum motivačno-emočných zložiek v štruktúre osobnosti. I. Príprava metodík pre výskum motivačného a emocionálneho subsystému osobnosti. *Priebežná výskumná správa*, Bratislava, FF UK, 1988.
22. **Meyer, A.:** The life chart and the obligation of specifying positive data in psychopathological diagnosis. In: Winters E. E. (Ed.): *The collected papers of Adolf Meyer*. Medical teaching. Baltimore, Hopkins, 1951, pp. 52–56.
23. **Rahe, R.:** The pathways between subject's recent life changes and their near-future illness reports: Representative results and methodological issues. In: Dohrenwend, B. S., Dohrenwend, B. P. (Eds.): *Stressful Life Events: Their Nature and Effects*. New York: Wiley, 1974.
24. **Rice, V. H. (Ed.):** *Handbook of stress, coping and health*. Thousand Oaks, Sage, Publication, 2000.
25. **Reese, W. H., Smyer, M. A.:** The dimensionalization of life events. In: Callahan, E. J., Mc Cluskey, K. A. (Eds.). *Life-span Developmental Psychology*. Nonnormative life events. New York, Academic Press, 1983, pp. 1–33.
26. **Sarason, I. G., Monchaux, C., Hunt, T.:** Methodological issues in the assessment of Life Stress. In: Levi, L. (Ed.). *Emotions – Their parameters and measurement*. New York: Raven Press, 1975, pp. 499–509.
27. **Sarason, I. G., Sarason, B. R., Potter, E. H., Antoni, M. H.:** Life Events, Social Support, and Illness. *Psychosomatic Medicine*, 47, 1985, pp. 156–163.
28. **Schraggeová, M.:** Životné udalosti a ich vplyv na zdravý vývin detí a adolescentnej mládeže. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 26, 1990, s. 521–529.
29. **Schraggeová, M., Hrabovská, A.:** Skúsenosti s použitím dotazníka životných udalostí. In: *Psychologica*, 35–36. Bratislava, UK, 1994, s. 299–320.
30. **Schraggeová, M.:** Vzťah závažných životných udalostí a depresie. Kandidátska dizertačná práca. Bratislava, katedra psychológie FF UK, 1995.
31. **Schraggeová, M.:** Životné udalosti a depresia. *Československá psychologie*, XL, 1996a, s. 376–391.
32. **Schraggeová, M.:** Metodologické otázky výskumu životných udalostí pomocou dotazníkov. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 31, 1996b, s. 243–255.
33. **Schreiber, V.:** *Lidský stres*. Praha, Academia, 2000.
34. **Šimek, J.:** Emocní život psychosomaticky nemocných. „Zprávy VÚPs“, č. 66, 1985.
35. **Šolcová, I.:** Psychosociální stres žen: přehled současných poznatků. *Československá psychologie*, roč. XXXX, 1996, s. 237–247.
36. **Taročková, T.:** Životné udalosti a celoživotná vývinová intervencia. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 29, 1994, s. 291–305.
37. **Taylor, S. E.:** *Health psychology*. New York, Random House, 1986.
38. **Thorpe, K. J.:** Principal self completion measures employed in the study of emotional well-being of mothers. *Personal communication*, 1991.
39. **Výrost, J., Lovaš, L., Baumgartner, F., Bolfíková, E., Frankovský, M., Hadušovská, S.:** Possibilities of empirical classifications of demanding life situations. *Studia Psychologica*, 37, 1995.

Dodáno redakci: 2. 6. 2004

Po skončení recenzního řízení: 18. 8. 2004

*Mgr. Petra Boková
Husitská 160/77
460 07 Liberec*